

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 10 października 2018 r., wydanym w sprawie o sygn. akt II Ns 332/18, Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi postanowił:

1. stwierdzić, że spadek po J. O. (1) z domu P., córce J. i S. z domu S., zmarłej w dniu 3 października 2013 r. w Ł., ostatnio stale zamieszkałej w Ł. na podstawie ustawy i z dobrodziejstwem inwentarza nabyli synowie: C. O. (syn F. i J. z domu P.), A. O. (syn F. i J. z domu P.) i J. O. (2) (syn F. i J. z domu P.) po 1/3 części każdy z nich;
2. ustalić, że wnioskodawca i uczestnicy ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi ustalił, że J. O. (1) z domu P., córka J. i S., zmarła w dniu 3 października 2013 roku w Ł.. Przed śmiercią stale zamieszkiwała w Ł.. Zmarła jako wdowa. Miał troje dzieci: J. O. (2), C. O. i A. O.. Nikt ze spadkobierców nie zrzekł się dziedziczenia, ani nie został uznany za niegodnego dziedziczenia. W dniu 6 kwietnia 2009 roku J. O. (3) sporządziła przed notariuszem A. S. prowadzącą Kancelarię Notarialną w Ł. testament zarejestrowany za numerem Repertorium A 2795/2009, w którym do całego spadku powołała swojego syna J. O. (2). Innych testamentów nie sporządziła.

Sąd Rejonowy ustalił również, że w dniu 19 lutego 2014 roku J. O. (2), jako spadkobierca testamentowy, złożył oświadczenie o odrzuceniu w całości spadku po J. O. (3). J. O. (2) ma dwoje dzieci: K. O. i M. O.. W dniu 17 marca 2014 roku C. O. złożył przed notariuszem P. M. oświadczenie o przyjęciu, jako spadkobierca ustawowy, spadku po swojej matce J. O. (3) z dobrodziejstwem inwentarza.

Testament J. O. (3) z dnia 6 kwietnia 2009 roku został otwarty i ogłoszony przez Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi na posiedzeniu w dniu 10 października 2018 roku.

Na podstawie tak ustalonego, niespornego stanu faktycznego, Sąd Rejonowy stwierdził, iż w dniu 6 kwietnia 2009 roku J. O. (3) sporządziła przed notariuszem A. S. testament zarejestrowany za numerem Repertorium A 2795/2009, w którym do całego spadku powołała swojego syna J. O. (2). Ów testament notarialny spełnia wymogi stawiane aktowi notarialnemu, zarówno co do formy jak i trybu sporządzenia, przez przepisy art. 92 i 94 ustawy z dnia 14 lutego 1991 roku Prawo o notariacie. Testament nie był kwestionowany przez uczestników postępowania. Zatem jedynym spadkobiercą testamentowym wskazanym przez spadkodawczynię był jej syn J. O. (2). Stosownie do treści art. 1012 k.c. spadkobierca może bądź przyjąć spadek bez ograniczenia odpowiedzialności za długi (przyjęcie proste), bądź przyjąć spadek z ograniczeniem tej odpowiedzialności (przyjęcie z dobrodziejstwem inwentarza), bądź też spadek odrzucić. Zgodnie zaś z art. 1022 k.c. spadkobierca powołany do spadku zarówno z mocy testamentu, jak i z mocy ustawy może spadek odrzucić jako spadkobierca testamentowy, a przyjąć spadek jako spadkobierca ustawowy. Z przepisu tego jednoznacznie wynika, iż jeżeli spadkodawca rozrządził w testamencie całym spadkiem, spadkobierca testamentowy, jeżeli – w braku testamentu – dziedziczyłyby z mocy ustawy, może spadek odrzucić jako spadkobierca testamentowy, a przyjąć jako spadkobierca ustawowy. Reguła ta znajdzie zastosowanie także wtedy, gdy spadkobierca, o którego chodzi, był jedynym spadkobiercą testamentowym, jest zaś jednym ze współspadkobierców ustawowych. Sąd Rejonowy zwrócił uwagę, że odrzucając spadek przypadający z mocy testamentu spadkobierca nie musi równocześnie oświadczać się co do tego, czy przyjmuje bądź odrzuca spadek przypadający mu z tytułu ustawy. Brak oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku przypadającego mu z tego drugiego tytułu powodować będzie bowiem po upływie terminu określonego w art. 1015 § 1 k.c. skutki wyrażone w art. 1015 § 2 lub art. 1016 k.c.

Zgodnie z art. 1015 i 1016 k.c. w brzmieniu na dzień otwarcia spadku, tj. na dzień 3 października 2013 roku, oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania. Brak oświadczenia spadkobiercy w powyższym terminie jest jednoznaczny z prostym przyjęciem spadku. Jednakże gdy spadkobiercą jest osoba niemająca pełnej zdolności do czynności prawnych albo osoba, co do której istnieje podstawa do jej całkowitego ubezwłasnowolnienia, albo osoba

prawna, brak oświadczenia spadkobiercy w terminie jest jednoznaczny z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza. Art. 1016 k.c. zaś stanowi, iż jeżeli jeden ze spadkobierców przyjął spadek z dobrodziejstwem inwentarza, uważa się, że także spadkobiercy, którzy nie złożyli w terminie żadnego oświadczenia, przyjęli spadek z dobrodziejstwem inwentarza. Stosownie do art. 1020 k.c. spadkobierca, który spadek odrzucił, zostaje wyłączony od dziedziczenia, tak jakby nie dożył otwarcia spadku.

Sąd Rejonowy zwrócił uwagę, że w niniejszej sprawie w ustawowym sześciomiesięcznym terminie jedyna osoba wskazana jako spadkobierca testamentowy J. J. (2) O. - złożył przed notariuszem oświadczenie o odrzuceniu w całości spadku po J. O. (3) jako spadkobierca testamentowy. J. O. (2) wskazał bowiem wprost w §1 aktu notarialnego z dnia 19 lutego 2014 r., iż tytułem jego powołania do spadku jest testament. W § 2 aktu notarialnego oświadczył, iż spadek ten (przypadający z mocy testamentu) w całości odrzuca. W takiej sytuacji, mając na względzie powołane wyżej stanowisko doktryny, należało uznać, iż J. O. (2) odrzucił skutecznie wyłącznie spadek przypadający mu z mocy testamentu. Brak równoczesnego oświadczenia w terminie ustawowym o odrzuceniu spadku przypadającego mu również z mocy ustawy skutkować musiał tym, iż J. O. (2) nabył w odpowiedniej części spadek po J. O. (3) przypadający mu z mocy ustawy.

Zgodnie z art. 931 § 1 k.c. w pierwszej kolejności powołane są z ustawy do spadku dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek; dziedziczą oni w częściach równych. Jednakże część przypadająca małżonkowi nie może być mniejsza niż jedna czwarta całości spadku. Stosownie do § 2 powołanego przepisu ustawy jeżeli dziecko spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przypadął, przypada jego dzieciom w częściach równych. Przepis ten stosuje się odpowiednio do dalszych zstępnych.

Jak w niniejszej sprawie ustalono, w dacie śmierci spadkodawczyni żyli jej synowie: J. O. (2), C. O. i A. O.. J. O. (2) złożył oświadczenie o odrzuceniu spadku jedynie w zakresie powołania z testamentu. Nie złożył natomiast oświadczenia o odrzuceniu spadku jako spadkobierca ustawowy. Dochodzi on zatem do dziedziczenia po swojej matce z ustawy. W dniu 17 marca 2014 roku, czyli przed upływem sześciomiesięcznego terminu, C. O. złożył przed notariuszem oświadczenie o przyjęciu, jako spadkobierca ustawowy, spadku po swojej matce J. O. (3) z dobrodziejstwem inwentarza. Z kolei A. O. nie złożył żadnego oświadczenia.

Ostatecznie zatem Sąd Rejonowy stwierdził, iż spadek po J. O. (1) z domu P., na podstawie ustawy i z dobrodziejstwem inwentarza nabyli synowie: C. O., A. O. i J. O. (2) po 1/3 (jednej trzeciej) części każdy z nich. Nabycie spadku z dobrodziejstwem inwentarza przez wszystkich spadkobierców z nastąpiło z uwagi na to, iż zgodnie z art. 1016 k.c., jeden ze spadkobierców – C. O. złożył ważne oświadczenie o przyjęciu spadku po swojej matce J. O. (3) z dobrodziejstwem inwentarza, zaś pozostali spadkobiercy nie złożyli w tym zakresie żadnych oświadczeń.

Powyższe rozstrzygnięcie zostało zaskarżone w całości przez uczestnika C. O.. Skarżący przedmiotowemu postanowieniu zarzucił:

1. naruszenie przepisu postępowania, tj. art. 117 § 1, 2 i 5 k.p.c. przez oddalenie wniosku uczestnika C. O. w przedmiocie ustanowienia pełnomocnika z urzędu z powodu niezasadnego uznania przez Sąd, że udział adwokata lub radcy prawnego jest niepotrzebny, podczas gdy uczestnik C. O. wykazała, że od daty wszczęcia postępowania o stwierdzenie nabycia spadku po J. O. (3) odbywał karę pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w G. i z tego powodu nie mógł z przyczyn obiektywnych reprezentować właściwie swoich interesów i bronić swoich praw, w szczególności nie mógł osobiście zapoznać się z aktami sprawy, sprawdzić czy wnioskodawca ma legitymację procesową, złożyć odpowiedzi na wnioski oraz zgłosić ewentualnych wniosków dowodowych.

Z uwagi na powyższe, podniósł zarzut nieważności postępowania przez naruszenie art. 379 pkt.5 k.p.c. z powodu pozbawienia możliwości obrony swoich praw.

2. naruszenie przepisu postępowania mające wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 5 k.p.c. przez zaniechanie przez Sąd udzielenia uczestnikowi C. O., występującemu w sprawie bez profesjonalnego pełnomocnika, niezbędnych pouczeń co do znaczenia podejmowanych bądź zaniechanych przez uczestnika czynności procesowych i ich skutków prawnych, podczas gdy Sąd wiedział z urzędu, że uczestnik nie zna prawa, jest nieporadny w stosowaniu prawa oraz wyrażaniu

oświadczeń woli i obrony swych praw oraz sygnalizuje trudności zrozumienia pytań przewodniczącej, co dodatkowo wynika z zachowania uczestnika na rozprawie w dniu 10 października 2018 r., zatem po oddaleniu wniosku w przedmiocie ustanowienia pełnomocnika z urzędu, zaszła konieczność udzielenia przez Sąd uczestnikowi niezbędnych pouczeń.

W konsekwencji czego uczestnik wniósł o:

1. uchylenie zaskarżonego postanowienia i zniesienie postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, pozostawiając mu do rozstrzygnięcia kwestię zasądzenia kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie apelacyjne, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych;
2. dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z dokumentów, których potrzeba powołania wyniknęła później:
  - a. świadectwo zwolnienia uczestnika C. O. z Zakładu Karnego w G. – na okoliczność przebywania uczestnika w zakładzie karnym w okresie od 13 października 2017 r. do 13 września 2018 r.,
  - b. zajęcie wynagrodzenia za pracę świadczoną przez uczestnika C. O. w zakładzie karnym – na okoliczność zajęcia wynagrodzenia uczestnika otrzymanego za świadczoną pracę w zakładzie karnym na poczet grzywny zasądzonej od uczestnika, oraz braku środków pieniężnych za pracę w zakładzie karnym za ustanowienie pełnomocnika z wyboru,
  - c. dowody wpłaty za odpady komunalne, abonamenty telefoniczne i inne media – na okoliczność ponoszenia przez uczestnika miesięcznych kosztów związanych z odpadami komunalnymi, abonamentami telefonicznymi oraz innymi mediami oraz ich wysokości,
  - d. dowód wpłaty na rzecz Funduszu Pomocy pokrzywdzonym i pomocy Postpenitencjarnej – na okoliczność wysokości miesięcznych rat uiszczanych przez uczestnika na rzecz tego funduszu,
  - e. dowód uiszczenia opłaty za KRUS – na okoliczność wysokości zobowiązań uczestnika z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne oraz społeczne rolników,
  - f. decyzje o nr (...). (...).1.2018 oraz (...). (...).1.2018 – na okoliczność wymiaru łącznego zobowiązania pieniężnego za rok 2018 z tytułu ponoszenia przez uczestnika podatku od nieruchomości położonej (...), (...)-(…) R.,
  - g. decyzja nr (...).78.102.ŚW.08.2018 – na okoliczność przyznania małżonce uczestnika oraz pobierania świadczenia wychowawczego w wysokości 500 zł na dwójkę dzieci.

Uczestnik postępowania J. O. (2) przyłączył się do apelacji podnosząc, że Sąd I instancji błędnie ustalił skutki prawne jego oświadczenia o odrzuceniu spadku z dnia 19 lutego 2014 r. naruszając przepis art. 1022 k.kc.

Uczestnicy K. O. i M. O. wnieśli o oddalenie apelacji.

W wyniku postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy ustalił co następuje:

Składając oświadczenie przed notariuszem w dniu 19 lutego 2014 roku J. O. (2) odrzucił spadek w całości po J. O. (3). Wolą jego było zrzeczenie się całego spadku po zmarłej matce. Notariusz pouczył go, że złożenie oświadczenia o odrzuceniu spadku spowoduje sytuację, jak gdyby zmarł. / zeznanie uczestnika J. O. k-173v., nagranie rozprawy z dnia 9 kwietnia 2019 r. 00:14:38-00:17:10 /

W dniu 14 września 2020 r. uczestnicy postępowania K. O. i M. O. dowiedzieli się o tytule swojego powołania do spadku po zmarłej. /protokół rozprawy k-213/

Syn J. O. (2) K. O. w dniu 15 lutego 2021 r. odrzucił spadek przed Sądem Rejonowym dla Łodzi-Widzewa w Łodzi, sygn. akt II Ns 749/20. / k-27 akt II Ns 749/20 /, zaś M. O. złożył oświadczenie o odrzuceniu spadku przed notariuszem I. O. w dniu 22 marca 2021 r. / k-259 /

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja uczestnika nie była zasadna, jednakże wobec argumentów zawartych w odpowiedzi na apelację złożonej przez J. O. (2), spowodowała zmianę zaskarżonego orzeczenia.

Sąd Okręgowy w konsekwencji poczynionych ustaleń zmienił zaskarżone orzeczenie w ten sposób, iż stwierdził, że spadek po zmarłej J. O. (3), na podstawie ustawy, z dobrodziejstwem inwentarza nabyli synowie: C. O., A. O. oraz wnuk M. O. po 1/3 każdy z nich. Wywiedziona przez uczestnika apelacja podlegała jednak oddaleniu w myśl art. 385 k.p.c.

Tytułem wstępu do merytorycznej części rozważań wskazać należy, że Sąd Rejonowy co do zasady poczynił prawidłowe ustalenia stanu faktycznego, które podziela i przyjmuje za własne Sąd Okręgowy z tą różnicą, iż wskutek zbadania z urzędu kręgu spadkobierców po zmarłej ustalił, iż znajdują się w nim: synowie zmarłej, tj. C., A. oraz J. O. (2), wnukowie: M. i K. O.. Po przeprowadzeniu rozprawy, uznać również należało, iż syn spadkodawczyni J. O. (2) odrzucił spadek zarówno w zakresie dziedziczenia testamentowego, jak i ustawowego. Problematyka ta zostanie szczegółowo omówiona w dalszej części niniejszego uzasadnienia.

Odnosząc się do poszczególnych zarzutów apelacji uczestnika zauważyć należy, że Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw ku uznaniu postępowania toczącego się przed Sądem I instancji za nieważne.

Wywiedziona przez uczestnika, C. O. apelacja w gruncie rzeczy opierała się na zarzutach naruszenia prawa do reprezentacji w postępowaniu sądowym przez profesjonalnego pełnomocnika. Pomoc prawną z urzędu może uzyskać strona zwolniona od kosztów sądowych w całości bądź w części, jeżeli w ocenie Sądu udział profesjonalisty w postępowaniu jest potrzebny. Udział adwokata lub radcy prawnego w sprawie będzie potrzebny zazwyczaj wówczas, gdy strona wnosząca o jego ustanowienie jest nieporadna, ma trudności z samodzielnym podejmowaniem czynności procesowych albo gdy sprawa jest skomplikowana pod względem faktycznym lub prawnym (wyr. SN z 19.3.2003 r., II UK 264/02, L.). Potrzeba udzielenia profesjonalnej pomocy prawnej stronie zachodzi przede wszystkim w sytuacji, gdy strona ta jest nieporadna, przez co należy rozumieć sytuację, w której nie potrafi ona w zrozumiały i poprawny sposób przedstawić swojego stanowiska procesowego oraz nie ma podstawowej orientacji w regułach rządzących procesem cywilnym, w związku z czym nie można zasadnie oczekiwać, iż pouczenia sądu udzielane w trybie art. 5 k.p.c. będą wystarczające dla zapewnienia tej stronie odpowiedniej wiedzy o możliwych i celowych czynnościach procesowych. O potrzebie przyznania pełnomocnika z urzędu można też mówić wtedy, gdy strona wprawdzie nie jest nieporadna, jednakże sprawa ma na tyle skomplikowany pod względem prawnym lub faktycznym charakter, że jej właściwe prowadzenie wymaga pogłębionej wiedzy prawniczej. Wreszcie, potrzeba ustanowienia pełnomocnika z urzędu istnieje wtedy, gdy strona (np. ze względu na chorobę) nie jest w stanie samodzielnie prowadzić sprawy, w szczególności stawiać się na kolejne terminy rozpraw (post. SA w G. z 12.1.2017 r., III AUz 475/16, L.). Sama odmowa ustanowienia przez sąd pełnomocnika z urzędu dla strony nie jest zatem zdarzeniem prowadzącym do pozbawienia możliwości obrony jej praw. Strona ma bowiem uprawnienie i możliwość podejmowania osobiście różnych działań w postępowaniu przed sądem zmierzających do ochrony własnych praw, niezależnie od tego, czy działa z pełnomocnikiem, czy samodzielnie (wyrok Sądu Najwyższego z 26 maja 2017 r., I CSK 519/16, L.; zob. też wyroki tego Sądu z 16 lutego 1999 r., II UKN 418/98, OSNAPiUS 2000, Nr 9, poz. 359 i z 2 marca 2005 r., III CK 533/04, L.; postanowienie Sądu Najwyższego z 18 stycznia 2010 r., II UK 255/09, L. i z 3 sierpnia 2012 r., I CSK 106/12, L.).

Sąd Najwyższy wielokrotnie wyjaśniał, że odmowa uwzględnienia przedmiotowego wniosku jedynie zupełnie wyjątkowo może stanowić przyczynę nieważności postępowania, przy czym sytuacja taka zachodzi w przypadku, gdy strona swym zachowaniem wykazuje nieznaną reguł postępowania lub nieporadność, prowadzącą do tego, że przy faktycznym lub prawnym skomplikowaniu sprawy nie jest w stanie wykorzystać prawnych możliwości prawidłowego jej prowadzenia (por.m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 2 marca 2005 r., III CSK 533/04, z dnia 12 września

2007 r., I CSK 199/07, z dnia 16 kwietnia 2008 r., V CSK 564/07, z dnia 19 czerwca 2008 r., V CSK 50/08, z dnia 14 lutego 2013 r., II CSK 385/12, i z dnia 29 września 2017 r., V CSK 14/17 oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 5 lipca 2000 r., I CKN 787/00 i z dnia 2 grudnia 2015 r., IV CZ 58/15). Odmowa ustanowienia pełnomocnika przez sąd może prowadzić do nieważności postępowania, gdy strona nie jest w stanie podjąć racjonalnej obrony swych praw (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 28 lipca 2017 r., II CZ 30/17), w szczególności ze względu na stan zdrowia psychicznego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 14 lutego 2013 r., II CSK 385/12.; z 14 kwietnia 2016 r., III UK 102/15.; z 4 kwietnia 2017 r., III UK 92/16; postanowienie tego Sądu z 2 grudnia 2015 r., IV CZ 58/15.). Niemniej sam fakt leczenia się strony w poradni zdrowia psychicznego i zakwalifikowania jej z powodu tego rodzaju schorzeń do osób niezdolnych do pracy nie nakłada jeszcze na sąd obowiązku ustanowienia dla niej adwokata lub radcy prawnego z urzędu, jeśli w toku postępowania sądowego składa ona wypowiedzi i pisma, których sens nie budzi wątpliwości (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 12 kwietnia 2013 r., III UK 101/12).

Przenosząc powyższe na realia przedmiotowej sprawy, stwierdzić trzeba, że uczestnik przejawiał należyłą aktywność procesową, nie wykazywał nieporadności, a jego działania nie były nieracjonalne, czego potwierdzenie stanowi fakt, złożenia przez niego stosownego oświadczenia przed notariuszem w przedmiocie nabycia spadku z dobrodziejstwem inwentarza. Oznacza to więc, że posiadał on odpowiednie rozeznanie i był zdolny do wyrażania oświadczeń woli. Kolejno zauważyć też należy, że przedmiotowa sprawa nie posiadała zawilego charakteru, a Sąd I instancji stosownie do swego obowiązku – przedstawiał uczestnikowi konieczne pouczenia. Oznacza to więc, że mógł on samodzielnie realizować swoje prawa. W konsekwencji uznać należy oba podniesione przez uczestnika zarzuty za chybione.

Kluczowym na gruncie niniejszego stanu faktycznego jest jednak to, że wskutek przeprowadzonego postępowania apelacyjnego doszło do zmiany zaskarżonego orzeczenia. W toku postępowania przed Sądem Okręgowym poczyniono ustalenia, które przełożyły się na ostateczny wynik niniejszej sprawy.

Przede wszystkim odmiennie niż Sąd Rejonowy oceniono kwestię odrzucenia spadku po zmarłej przez uczestnika, J. O. (2). Przypomnieć bowiem należy, że spadkodawczyni sporządziła testament notarialny, na mocy którego powołała do całego spadku po sobie swego syna, J. O. (2). Oświadczeniem złożonym w dniu 19 lutego 2014 roku J. O. (2) odrzucił spadek po zmarłej J. O. (3). Wskutek złożenia tego oświadczenia, na gruncie przedmiotowej sprawy doszło do dziedziczenia ustawowego.

Zgodnie z treścią art. 931 k.c. do dziedziczenia na mocy ustawy, w pierwszej kolejności powołani są zstępni spadkodawcy oraz jego małżonek i dziedziczą oni w częściach równych. W chwili śmierci spadkodawczyni pozostawała wdową, nie żyli również jej rodzice (art. 932 § 1 k.c.). Tym samym w kręgu zainteresowanych niniejszym postępowaniem pozostawali przede wszystkim synowie zmarłej. Wobec przeprowadzonego postępowania apelacyjnego trudno się jednak zgodzić ze stanowiskiem Sądu Rejonowego, który uznał, iż uczestnik J. O. (2) odrzucił spadek wyłącznie w zakresie dziedziczenia testamentowego. Sąd Okręgowy wskutek ustaleń poczynionych podczas rozprawy z jego udziałem, oraz zważywszy na treść przedłożonego aktu notarialnego, ustalił iż w gruncie rzeczy wolą spadkobiercy było jego odrzucenie zarówno w zakresie dziedziczenia testamentowego, jak i ustawowego. Jak wskazał ustawodawca w art. 65 § 1 k.c. oświadczenie woli należy tłumaczyć, jak tego wymagają ze względu na okoliczności, w których złożone zostało, zasady współżycia społecznego oraz ustalone zwyczaje. W realiach przedmiotowej sprawy niewątpliwym było dla Sądu to, że zamiarem uczestnika J. O. (2) było to, by całkowicie wykluczono go z kręgu spadkobierców.

Wobec powyższego przypomnieć trzeba, że zgodnie z treścią art. 1020 k.c. spadkobierca, który spadek odrzucił, zostaje wyłączony od dziedziczenia, tak jakby nie dożył otwarcia spadku. Skutkiem tego jest zatem wstąpienie w miejsce pierwotnie powołanego do dziedziczenia J. O. (2), jego synów: M. oraz K. O..

Wnuk spadkobierczyni M. O. skierował sprawę na drogę sądową, jednakże wniosek w tym przedmiocie został mu zwrócony (sygn. akt VIII Ns 528/20). Pierwsza rozprawa, na którą został wezwany w niniejszej sprawie odbyła się w dniu 14 września 2020 roku. Uczestnik wówczas dowiedział się o tytule swego powołania. Uznać zatem należało, że sześciomiesięczny termin na złożenie stosownego oświadczenia biegł od tej właśnie daty (art. 1015 § 1 k.c.). W

dniu 22 marca 2021 roku uczestnik M. O. odrzucił spadek przed notariuszem. Zważyć jednak należy, iż odrzucenie to jest bezskuteczne wskutek upływu przewidzianego ustawą terminu. Tym samym uznać trzeba, że uczestnik M. O. dziedziczy z mocy ustawy z dobrodziejstwem inwentarza po zmarłej J. O. (3).

Odmienne przedstawia się sytuacja względem uczestnika K. O.. Uczestnik skutecznie odrzucił spadek na drodze sądowej (sygn. akt II Ns 749/20) w dniu 15 lutego 2021 roku. Trzeba również wskazać, że uczestnik K. O. posiada potomstwo, tj. syna M.. Małoletni urodził się po śmierci swej prababki. Niosło to za sobą ten skutek, że sąd rodzinny oddalił wniosek złożony przez jego przedstawicieli ustawowych w przedmiocie wyrażenia zgody na dokonanie czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu (sygn. akt III Nsm 599/21, w myśl art. 927 § 1 k.c. Tym samym zarówno K. O., jak i jego małoletni syn M. nie dziedziczą po spadkodawczyni J. O. (3).

Wobec powyższych rozważań, w kręgu spadkobierców ustawowych po zmarłej znajdują się skarżący C. O., A. O. oraz wnuk zmarłej M. O.. W tym miejscu wskazać należy, że uczestnik A. O. nie zajął stanowiska w sprawie, a zwłaszcza nie dokonał jakichkolwiek czynności w przedmiocie przyjęcia bądź odrzucenia spadku po zmarłej zarówno na drodze sądowej, jak i czynności notarialnej. Tym samym uczestnicy ci zostali powołani do dziedziczenia po zmarłej J. O. (3) z mocy ustawy w częściach po 1/3 spadku każdy z nich.

Wywiedziona przez uczestnika C. O. apelacja podlegała oddaleniu jako bezzasadna na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd orzekł w myśl art. 520 § 1 k.p.c.